

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

Фольклорно-діалектологічна практика

(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Мова навчання – українська

Розробники: д.ф.н. проф. Руснак Н.О

Профайл викладача (-ів)

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=Pw8PiOgAAAAJ&hl=uk>

Контактний тел.   095-67-37-929

E-mail: n.rusnak@chnu.edu.ua

**Сторінка курсу в Moodle
Консультації**

Заочна	2										3,8	залік

Завдання діалектологічної практики

1. Записати 25 діалектизмів, визначивши їх тип (ФД – фонетичний діалектизм, СД – словотвірний діалектизм, ЛД – лексичний діалектизм). Тлумачення діалектизмів подають самі діалектоносії (як пояснив мовець, так студент повинен записати). Діалектизми та їх тлумачення відтворити орфографічним варіантом (як чуєте, так записуєте, наголошений голосний позначаємо великою літерою).

Напр.: ПиндИти (ЛД) – ну це доганяти, хтос кікає, а ти доганяєш, ну шоб він утік, не обов'язково, шоб йго піймав, ну переслідувати.

Кікати (ФД) – тікати.

Або 1. Записати лексику, пов'язану з певним ремеслом чи господарською діяльністю (напр., лозоплетінням, видобуванням каменю, піску, вирощуванням помідорів, яблук тощо). Записати 25 мовних одиниць (слів, словосполучень) – пояснити їх літературною мовою.

2. Записати фразеологізми, прислів'я, приказки, віншування, замовляння, загадки, лічилки, народні молитви, які побутують у говірці (діалектне мовлення відтворено орфографічним варіантом).

3. Записати 5 діалектних текстів (зразки діалектного мовлення). Добре, якщо в діалектних текстах містяться фольклорні тексти (напр., в розповіді про весілля – весільні пісні, в розповіді про Різдво – колядки тощо). Розповіді діалектоносіїв (діалектні тексти) записати на цифрові носії (аудіозаписи або відеозаписи) (здати диск із аудіозаписами), розшифрувати їх, тобто відтворити діалектні записи у орфографічному варіанті, роздрукувати їх (здати диск із орфографічним варіантом діалектного мовлення), тобто необхідно здати 2 диски (або флешку).

Діалектні тексти на будь-яку тему: про своє життя, випадок у селі, про колективізацію, голод, про ремесла, господарську діяльність, про звичаї, обряди (Великдень, Різдво, храмове свято, весілля, похорон, народження дитини) тощо. Діалектоносії повинні бути старшого віку, добре володіти говірковим мовленням. Діалектні тексти повинні бути розлогими.

Кожен текст повинен бути паспортизованими, напр.: *Записано від Ткачук Марії Степанівни, 1938 р.н., закінчила 4 класи середньої школи, мешканки с. Лужани Кіцманського р-ну Чернівецької обл.*

Один текст записати в орфографічному варіанті та в транскрипції. Виписати фонетичні діалектизми, лексичні діалектизми (власне лексичні, семантичні, етнографізми), морфологічні діалектизми, синтаксичні діалектизми.

Отож, у папці (матеріалах діалектологічної практики) у друкованому варіанті повинні бути діалектизми з поясненнями; народні фразеологізми, прислів'я, замовляння, загадки, лічилки, народні молитви; діалектні тексти; 2 диски (аудіозаписи та надруковані тексти).

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. (Назва)											
Тема 1.(Назва)												
Тема 2. (Назва)												
Разом за ЗМ1												
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. (Назва)											
Тема 1. (Назва)												
Тема 2. (Назва)												
Разом за ЗМ 2												
Усього годин												

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	
2	
...	

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

**Розподіл балів, які отримують студенти
Для прикладу (залік)**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Для прикладу (екзамен)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Для прикладу (курсний проєкт (робота))

Виклад та розуміння основних положень змісту роботи	Презентація змісту роботи	Захист роботи	Сумарна к-ть балів
до	до	до	100

5. Рекомендована література -основна

- Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини / Костянтин Федорович Герман. – Чернівці : Час, 1995. – 414 с.
- Герман К.Ф. Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті : Фонетика, фонологія / Костянтин Федорович Герман. – Чернівці : Рута, 1995. – 391 с.
- Говори української мови : збірник текстів / [уклад.: С.Ф. Довгопол, А.М. Залеський, Н.В. Прилипко ; відп. ред. Т.В. Назарова]. – К. : Наук. думка, 1977. – 591 с.
- Гриценко П.Ю. Буковинський ареал як об'єкт лінгвістичного вивчення / П.Ю. Гриценко // Українська мова на Буковині : матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження Юрія Федьковича, (Чернівці, 13–15 жовтня 1994 р.) / відп. ред. Н.Д. Бабич. – Чернівці : Рута, 1994. – С. 136–139.
- Бузинская В.Е. Интонационная система / интонация фразы /в покутско-буковинском говоре / экспериментально-фонетическое исследование / :

- автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 „Український мовознавство”. – Ужгород, 1986. – 23 с.
6. Буковинські говірки: хрестоматія діалектних текстів / [уклад.: Н.О. Руснак, Н.В. Гуйванюк, В.Є. Бузинська]. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.
  7. Герман К.Ф. Походження етноніма „гуцул” та топоніма „Гуцульщина” / К.Ф. Герман // Гуцули буковинського краю : реалії. проблеми, перспективи розвитку. – Вижниця, 1994. – С. 111–113.
  8. Колісник І.С. Місцева хліборобська лексика буковинських говірок / І.С. Колісник // Діалектологічний бюллетень / [відп. ред. Ф.Т. Жилко]. – Вип. 8. – С. 64–71.
  9. Котик Л. Г. Усне діалектне мовлення північної Буковини (словозміна іменників II відміни м'якої і мішаної груп) / Л.Г. Котик // Наук. вісн. Чернів. ун-ту: зб. наук. пр. – Чернівці: Рута, 2001. – Вип. 117–118. – С. 180–186.
  10. Леонова М. До характеристики говірок північних районів Буковини / М. Леонова // Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту. – Чернівці: ЧДУ, 1958. – Т. 31, вип. 7. – С. 89–105.
  11. Леонова М. Прислівник в буковинських говорах / М. Леонова // Питання історії і діалектології. – Львів, 1961. – Кн.2, т. 42, вип. 11. – С. 92–103.
  12. Леонова М.В. Спільні риси буковинських та інших говірок південно-західного наріччя / М.В. Леонова // Науч. ежегодник [Чернов. ун-та] за 1959 год. – Черновцы, 1960. – С. 204–207.
  13. Лимаренко В. До характеристики дієслівних форм у буковинських говірках / В. Лимаренко // Питання історії і діалектології. – Львів, 1961. – Кн.2, т. 42, вип. 11. – С. 87–92.
  14. Лук'янюк К.М. Пряма суфіксація іноземних основ і суміжні з нею у буковинських говірках / К.М. Лук'янюк // Тези доп. міжвуз. ювілейної наукової конф., присвяч. 25-річчю возз'єднання Північної Буковини з Українською РСР. – Чернівці, 1965. – С. 148–150.
  15. Лук'янюк К.М. Словотвір відносних прикметників у буковинських говорах / К.М. Лук'янюк // Розквіт економіки і культури Радянської Буковини. – Львів, 1969. – С. 156–160.
  16. Лук'янюк К.М. Стилiстичні властивості суфікса в буковинських говірках / К.М. Лук'янюк // Питання стилістики української мови в її взаємозв'язку з іншими слов'янськими мовами. – Чернівці, 1963. – С. 97–99.
  17. Лук'янюк К. Суфіксальний словотвір прикметників у буковинських говірках / К.М. Лук'янюк // Питання історії і діалектології. – Львів, 1961. – Кн. 2, т. 42, вип. 11. – С. 103–118.
  18. Недельский П.Н. Способы выражения именного составного сказуемого в буковинских говорах / П.М. Недельский // Сопровождение по Общеславянскому лингвистическому атласу: тезисы докладов. – Черновцы. 1971. – С.110–116.
  19. Недільський П.М. Власне обставини місця в буковинських говірках / П.М. Недільський // Актуальні питання суспільних наук, історії, філології. – Львів, 1974. – С. 87–91.
  20. Недільський П.М. Придієслівні конструкції з об'єктним значенням у буковинських говірках / П.М. Недільський // Структура і розвиток українських

- говірок на сучасному етапі: тез. доп. і повідомл. XV Республіканської діалектологічної наради. – Житомир, 1983. – С.145–146.
21. Прилипка Н.П. Темпоральні прислівники в буковинських говірках / Н.П. Прилипка // Українська мова на Буковині: матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження Юрія Федьковича, (Чернівці, 13–15 жовтня 1994 р.). – Чернівці: Рута, 1994. – С. 30–31.
22. Прокопенко В. Назви одягу, взуття та головних уборів у буковинських говірках / В.А. Прокопенко // Питання історії і діалектології. – Львів, 1961. – Кн. 2, т. 42, вип. 11. – С. 45–62.
23. Прокопенко В.А. Назви спорідненості та свояцтва в буковинських говірках / В.А. Прокопенко // Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту. – Чернівці: ЧДУ, 1958. – Т. 31, вип. 7. – С.139–153.
24. Прокопенко В.А. Семантичні діалектизми в буковинських говірках / В.А. Прокопенко // Тези доп. XII наукової сесії Чернів. держ. ун-ту. Серія філологічних наук. – Чернівці, 1966. – С. 3–6.
25. Руснак Н.О. Діалектний текст як об'єкт лінгвістичного дослідження / Н.О. Руснак // Наук. вісн. Чернів. ун-ту: зб. наук. пр. – Чернівці, 2003. – Вип. 170–171. – С. 42–48.
26. Слинько І.І. Із спостережень над синтаксисом буковинських говорів / І.І. Слинько // Тези доповідей міжвуз. наук. конф., присвяч. 25-річчю возз'єднання Північної Буковини з УРСР. – Чернівці, 1965. – С. 151–153.
- Юрценюк В. З історії вивчення простих речень буковинської говірки / В. Юрценюк // Наук. вісн. Чернів. ун-ту: зб. наук. пр. – Чернівці: Рута, 2007. – Вип. 321–322. – С. 326–334.
27. Карпенко Ю.А. Деякі назви культурних рослин у буковинських говірках / Ю.О. Карпенко // Наук. зап. Чернів. держ. ун-ту. – Чернівці: ЧДУ, 1958. – Т. 31, вип. 7. – С. 105–121

6. Інформаційні ресурси

Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Атлас_української_мови

Режим доступу: [petrovkabook.zakupka.com > 185609612-atlas-ukrains..Атлас української мови. В трьох томах.](http://petrovkabook.zakupka.com/185609612-atlas-ukrains..Атлас_української_мови.В_трьох_томах.)

Режим доступу : [http://lemko.org/pdf/mamoT. Ванько Ю. Карпатьскы русиньскы діалекты.](http://lemko.org/pdf/mamoT.Ванько_Ю._Карпатьскы_русиньскы_діалекты.)

Режим доступу: [www.rusynacademy.sk/rusynski/rusyn_jazyk.html#Карпатьскы русиньскы діалекты.](http://www.rusynacademy.sk/rusynski/rusyn_jazyk.html#Карпатьскы_русиньскы_діалекты.)

Режим доступу : <http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2018/N1/5.>

Белей Л. Русинська мова на теренах центральної Європи.

Режим доступу: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24258/1/Леся%20ХОМЧАК_Леся_Хомчак._До_функціонування_надсянських_говірок_в_умовах_білінгвізму.

Режим доступу: [http://dsru.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2012-14. В.Грещук, В.Грещук Наддністрянський діалект у мові новел та оповідань Богдана Голода.](http://dsru.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2012-14.В.Грещук,В.Грещук_Наддністрянський_діалект_у_мові_новел_та_оповідань_Богдана_Голода.)

Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/150605-vandity-karabkatysia-telebendaty-nezvychna-volynska-govirka> Гвандіти, карабкатися, телебендати: незвична волинська говірка.

Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/2297> **Н.Коваленко**. Лексика подільських говірок у «Словарі української мови» Б.Грінченка.

Режим доступу: <https://www.nasze-slowo.pl/yak-boykayut-boyki> Як «бойкают» бойки.

Режим доступу: <https://varosh.com.ua/projects/zakarpatskyj-dialekt-shho-cze-take-yak-vin-vynyk-ta-chomu-vazhlyvo-jogo-beregty/> «Закарпатський діалект»: що це таке, як він виник та чому важливо його берегти.

Режим доступу: <https://www.wikizero.com/uk/> Західнополіський говір.

Режим доступу: <https://www.wikizero.com/uk/> Східнополіський говір.

Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um169.htm> Слобожанський говір.

Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um169.htm> **Король О.С.** Степовий говір південно-східного наріччя української мови.

Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/42975879>. **Т.Щербина**. Походження говірок середньонадніпряньського-степового порубіжжя у світлі ареалогії.

Режим доступу: <http://jvestnik-b.donnu.edu.ua/article/view/2568>. **Мартінова Г.І.** Інтерпретація етнофразем у діалектному тексті.